

ХРИСТІЯНСЬКІ ЦЕРКВИ ДОНЕЧЧИНИ (у контексті російської військової агресії)

Ігор Козловський

УДК 279.25+341.223.14](477.62)“2014”

У статті йдеться про надзвичайно складні умови для існування та діяльності більшості релігійних організацій різних конфесій на окупованих РФ територіях Донецької і Луганської областей України; про «хрестовий похід» на Донбасі озброєних бандитських угруповань під прапорами «Російської православної армії», «Всевеликого війська Донського» та інших формувань, проголошення так званою ДНР православ'я Московського патріархату головною релігією регіону; про діяльність Ради церков і релігійних організацій Донецької області, опір сепаратизму та окупації.

Ключові слова: воєнний конфлікт на Донеччині, порушення свободи віросповідання, викрадення пасторів і священників, захоплення храмів і молитовних будинків, злочини проти людяності, РЦіРОДо (Рада Церков та релігійних організацій Донецької області), Міжконфесійний молитовний марафон, молитви за мир та єдність.

The article is dedicated to the extremely difficult conditions for the existence and activity of the prevailing majority of religious organizations of various denominations in the parts of Donetsk and Luhansk regions of Ukraine occupied by Russia. The *Crusade* over Donbas of the armed bandit groups under the flags of the Russian Orthodox Army, *The Great Don Army* and other units, proclamation of the Orthodox Church of Moscow Patriarchate as the main religion of the region by the so-called Donetsk National Republic (DNR) are considered. An activity of the Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region, resistance to separatism and occupation are analyzed.

Keywords: Military conflict in Donetsk region, violations of religion freedom, stealing of pastors and priests, seizure of churches and prayer houses, crimes against humanity, CCRODR (Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region), Interconfessional Prayerful Marathon, prayers for peace and unity.

Після окупації Криму російською армією в березні 2014 року проросійські бандитські угруповання, за підтримки російських військових, захопили контроль над кількома містами в Донецькій і Луганській областях та проголосили створення квазідержав — «ДНР» і «ЛНР». У відповідь на ці дії українська влада оголосила про початок антитерористичної операції в регіоні. Так почався період тяжких випробувань для нашого народу, який не оминув і сфери релігійної свободи. Війна та окупація створили надзвичайно складні умови для існування й діяльності більшості релігійних організацій різних конфесій.

На початку 2014 року на Донеччині було 1797 зареєстрованих релігійних організацій. Християнські спільноти становили на той час 91,5 % від усієї релігійної мережі регіону. Релігійні організації УПЦ (МП) склали 42,4 % від загальної кількості зареєстрованих релігійних організацій.

У травні 2014 року так звана ДНР проголосила православ'я Московського патріарха-

ту головною релігією регіону. Протизаконні озброєні бандитські угруповання під прапорами Російської православної армії, «Всевеликого війська Донського» та інших формувань, відкрито висловлюючи свою належність до російського православ'я, почали «хрестовий похід» на Донбасі. Відомо, що частина священників УПЦ (МП) певним чином підтримували ці протизаконні військові угруповання в їхній кампанії проти представників протестантських, євангельських і католицьких церков та православних вірян, які не визнають Московського патріархату.

Ще до початку ескалації конфлікту російські медіа просували ідею сепаратизму в регіоні, апелюючи до міфів про заборони російської мови, культури та православ'я Московського патріархату, та й власне початок конфлікту пов'язаний безпосередньо з прямим ідеологічним і військовим втручанням РФ. Усі так звані сепаратистські виступи навесні 2014 року очолювали озброєні російські бойовики та російські військові розвідники. Під час документування

військових злочинів у регіоні було зібрано численні свідчення на підтримку цих тверджень.

Християни регіону разом з мусульманами, іудеями та представниками інших конфесій не залишилися осторонь цих складних процесів у сучасній історії нашої держави. Відчуваючи свою відповідальність за долю не тільки регіону, але й усієї країни, духовні лідери та активні віруючі більшості християнських організацій, за винятком УПЦ (МП), 13 лютого 2014 року оголосили про створення Ради церков і релігійних організацій Донецької області. Так сформувався перший у регіоні майданчик для діалогу, взаємоповаги і спільних проєктів релігійних організацій, громадськості, органів місцевої влади та самоврядування в умовах конфлікту, що набрав оберти. На базі цієї платформи формуються та об'єднуються духовні лідери регіону й активісти; проводять круглі столи, прес-конференції, створюють відповідні документи.

На початку березня 2014 року ситуація в регіоні різко погіршилася. 6 березня в Донецьку відбулося організаційне засідання Ради церков і релігійних організацій Донецької області, на якому було прийнято «Звернення до народу України» із закликом до миру, єдності та взаєморозуміння [1].

Із 4 березня, за рішенням Ради християнських церков Донеччини та Ради церков і релігійних організацій Донецької області, розпочався міжконфесійний молитовний марафон за єдність, мир і злагоду в Україні «Молись за Україну». Щодня на площі Конституції в Донецьку (з 18:00 до 19:00) відбувалася спільна молитва віруючих різних конфесій та людей доброї волі за мир, єдність і територіальну цілісність України. Спочатку на молитву сходилося 30–40 людей, однак згодом служіння приваблювало сотні людей, і молитви організували також у денний відтинок доби. Було встановлено намет для вірян, де постійно перебували пастори різних деномінацій, аби підтримувати тих, хто приходив на молитву.

14 березня цього ж року у прес-центрі Донецької облдержадміністрації відбулася прес-конференція Ради церков і релігійних орга-

нізацій Донецької області зі «Зверненням до народу України» щодо подій на Сході нашої країни. Цю Раду представляли секретар Ради церков і релігійних організацій Донецької області, Голова Комісії сприяння християнській єдності Донецького Екзархату УГКЦ о. Тихон Кульбака, муфтії Духовного управління мусульман України «Умма» Саїд Ісмаїлов, проректор Донецького християнського університету Олег Штейн та президент Центру релігієзнавчих досліджень та міжнародних духовних стосунків Ігор Козловський [4]. Текст «Звернення...», з яким звернулася Рада церков і релігійних організацій до народу України, мав винятково характер заклику до миру і єдності в країні. У ньому, зокрема, було сказано: «В цей складний для України час політичні лідери сусідньої держави, нехтуючи міжнародно-правовими зобов'язаннями та порушуючи всі міжнародні договори, які є гарантією міжнародної безпеки, підштовхують наш багатостраждальний народ у прірву війни та розколу України. Ці дії є міжнародним злочином проти людяності, прав і свобод народу, який обрав свій шлях розвитку і свою історичну долю.

Ми звертаємось до всього народу України з проханням почути наш голос, який лунає з її східних теренів. Ми всі різні, але ми єдиний народ! Ми маємо різні світоглядні позиції, відносимось до різних релігійних конфесій, у нас різні культурні уподобання, національні обличчя, ми спілкуємось різними мовами. Серед нас є українці і росіяни, євреї і кримські татари, греки і вірмени та багато інших національностей. Але ми всі прагнемо одного — миру і спокою, злагоди і свободи у єдиній неподільній Україні. У нас одна рідна земля — земля-Україна!» [5].

Рада церков і релігійних організацій Донецької області разом із Центром релігієзнавчих досліджень та міжнародних духовних стосунків стали одним з фундаторів Комітету патріотичних сил Донбасу і підписали спільний Маніфест.

Щодо міжконфесійного молитовного марафону, то він спочатку починався як сорокаденне Великопісне стояння до святкування

Великодня, яке було спрямоване на єдність, мир та злагоду в Україні. На площу виходили пастори і священники різних церков: УПЦ (КП), УГКЦ, РКЦ, УХЄЦ, ПЦУ, Церкви Христової, Церкви Божої, ХВЄ, ЄХБ тощо. Проте ситуація стрімко погіршувалася.

Зокрема, у Маріуполі, 16 березня, проросійські активісти вчинили напад на автобус дитячого реабілітаційного центру безпритульних. Про це повідомив Геннадій Мохненко — пастор Церкви добрих змін (Маріуполь), єпископ п'ятидесятницької Церкви Божої України.

19-й день молитовного марафону (22 березня). Увечері, після молитви, невідомі обстріляли машину учасників годинної молитви.

30 березня Тихон (Сергій) Кульбака на своїй сторінці у Facebook повідомив про напад на молитовний марафон саме під час проведення годинної публічної молитви. «Дорогі брати і сестри! Сьогодні молитовний намет в Донецьку на площі Конституції піддався нападу з боку наших добрих сусідів з проросійського мітингу, який проходить на площі Леніна. Більше ста людей, дуже агресивно налаштованих, прийшли на площі Конституції між 16 і 17 годинами з вимогою прибрати намет, український прапор і припинити молитви, тому що “ви нам дуже заважаєте”, “ми не можемо терпіти ваших молитов” (духовні люди розуміють, про що мова)», — написав він.

Наймасштабніший напад стався 23 травня. Близько 14.00 п'ятнадцять озброєних людей у масках розібрали палатку та викинули її в річку. Вони забрали техніку: мікрофон, колонки, акумулятор та ін. Погрожували розстріляти людей, якщо вони знову вийдуть на публічну молитву. Після нападу Сергій Косяк, один з організаторів молитовного марафону, поїхав до Обласної державної адміністрації на перемовини, де був захоплений у полон. Після допиту та побиття Сергія відпустили. На своїй сторінці у Facebook він написав: «Молитовний марафон — це не просто молитва, це об'єднання зусиль церков різних конфесій, громадськості та небайдужих людей на оздоровлення нашої улюбленої країни» [7].

У цей час розвивався волонтерський рух протестантських церков — від Маріуполя до Слов'янська. Феномен П. Дудника — це випадок, коли аудиторія, яка звикла дивитися на християнство як на джерело незручної моралі або незрозумілих літургійних вимог, почала переосмислювати роль релігії. П. Дудник став відомим завдяки активній добродійній діяльності та евакуації понад 3500 жителів Донбасу за півтора місяця. Його робота триває, і кількість вивезених ним людей сягнула вже понад 10 тис. осіб.

На окупованих територіях Донеччини стали нормою цілеспрямовані викрадення пасторів і священників, їх жорстокі допити і тортури, масові захоплення храмів і молитовних будинків, їх руйнування тощо. Із цього приводу Рада церков і релігійних організацій Донецької області виступила з відповідною заявою [2].

16 травня у Слов'янську терористи захопили єпископа євангельського об'єднання «Церква Божа України» Олексія Демидовича та близько семи годин утримували його в підвальному приміщенні будівлі місцевої СБУ. При цьому терористи «ДНР» кілька разів вдиралися до молитовного будинку релігійної громади «Добра звістка» у Слов'янську, старшим пастором якої є О. Демидович, для використання її як вогневої позиції снайперів [3].

25 травня бойовики «ДНР» вирішили «націоналізувати» протестантський молитовний будинок у м. Горлівці. У будівлі, де раніше розташовувалися релігійна громада «Церква Христова» і Біблійний інститут «Біар Веллі», загарбники облаштували свій штаб, а віруючих вигнали на вулицю.

27 травня (опівдні) проросійські сепаратисти в Донецьку викрали під час вуличної молитви польського католицького священника отця Павла Вітека. Він прибув у місто для участі в екуменічному молебні на площі Конституції, де щодня відбувалася молитва за мир в Україні. Визволяти священника до Донецька поїхав єпископ-помічник Харківсько-Запорізької дієцезії римо-католицької церкви Ян Собіло та консул Польщі в Донецьку Якуб Волонсевич. За результатами переговорів те-

рористи «ДНР» відпустили о. Павла Вітека після того, як він майже добу провів у підвалі приміщення донецької СБУ, захопленого бойовиками. Єпископ Ян Собіло розповів Радіо Ватикану, що діяльність сепаратистів на Донбасі щодня погіршує ситуацію зі свободою віросповідання. «Ситуація стає щораз важчою кожного дня. Повстанці та сепаратисти паралізували місто. У Краматорську кілька днів тому з автомата обстріляли каплицю. Вікна розбиті, віруючі бояться прийти на Службу Божу. Священик, навіть якщо б вірні зібралися, не може дістатися туди, бо ця частина міста оточена. Така ж ситуація у Луганську, Донецьку, Слов'янську, Горлівці», — заявив католицький єпископ [6].

2 червня заарештували Генадія Лисенка із церкви ХВС «Добрая вест» м. Слов'янська за звинуваченням у підтримці української армії. Його відпустили після тортур і допитів, забрали машину.

6 червня представники «ДНР» вчинили збройний напад на дитячий християнський притулок «Паруса надєжды» (м. Слов'янськ). Бойовики забрали в дітей матраци, подушки, ковдри.

7 червня терористи встановили на території церкви «Добрая вест» (Церква Божа України) артилерію, а членів церкви із зав'язаними очима прив'язали поряд як «живий щит».

8 червня, під час святкового богослужіння на честь свята Трійці, бойовики під командуванням росіянина Ігоря Гіркина (Стрєлкова) викрали родину пастора євангельської церкви «Преображення Господне» (м. Слов'янськ) Олександра Павленка, його синів — Альберта й Рувима, а також служителів церкви Володимира Величка й Віктора Бродарського. Бойовики викрали і їхні автомобілі. За свідченням одного із заступників прокурора Слов'янська, якому вдалося втекти з полону «ДНР», служителів катували представники «Російської православної армії», а наступного дня (9 червня) їх розстріляли. Після цього тіла спалили в машині, аби інсценувати їхню смерть — нібито від обстрілу української армії. «Тіла загиблих були поховані терористами в братській могилі на території дитячої лікар-

ні Слов'янська разом з двома десятками трупів терористів», — повідомив радник голови МВС України Антон Геращенко.

13 червня зруйновано будинок дитячого християнського притулку «Паруса надєжды» м. Слов'янська.

14 червня в м. Маріуполі Донецької області вбили пастора протестантської церкви «Відновлення», голову міської Ради церков Сергія Скоробагача, про що повідомив на своїй сторінці у Facebook пастор Генадій Мохненко. За інформацією місцевих мешканців і ЗМІ, в автомобіль, на якому їхав пастор, потрапив один зі снарядів, випущених бойовиками «ДНР».

15 червня озброєні бойовики розгромили приміщення офісу євангельської церкви «Нове покоління» (м. Горлівка). З офісу викрали комп'ютери та іншу оргтехніку, а також документи благодійних фондів церкви. Цього самого дня було здійснено розбійний напад на редакцію християнського радіо «Валентина» в м. Горлівці.

16 червня озброєні бойовики «ДНР» захопили та «націоналізували» молитовний будинок церкви «Слово життя» м. Горлівки. Вони заявили, що в цьому приміщенні буде штаб «ДНР», а протестантських церков у Горлівці більше не буде. Прибічники «ДНР» захопили церковний реабілітаційний центр, у якому лікувалися наркозалежні.

17 червня в Донецьку бойовики захопили християнський реабілітаційний центр «Вечерний свет». Спочатку терористи полонили 27 підопічних, а потім і керівника центру з його помічником, яких тримали в підвалі. Наступного дня їх відпустили.

19 червня захопили приміщення церкви «Слово життя» м. Тореза (Донецька обл.), що входить до об'єднання протестантських церков України.

21 червня озброєні терористи «ДНР» захопили молитовний будинок церкви «Слово життя» м. Шахтарська й полонили пастора церкви Миколу Калініченка, якого невдовзі відпустили, відібравши в нього автомобіль. Згодом ЗМІ повідомили, що будівлю церкви

«Слово життя» в Шахтарську терористи використовують для утримання чоловіків 20—40 років з метою їх примусового залучення до рядів бойовиків.

25 червня бойовики так званої ДНР захопили реабілітаційний центр «Скала спасення» в Донецьку, в якому розмістили свій підрозділ.

26 червня бойовики ввірвалися в приміщення євангельської «Церкви переможців» м. Дружківки та відвезли у свій штаб пастора Павла Ліська з дружиною. «Озброєні бойовики забрали гроші, документи із сейфа, офісний комп'ютер та разом з пастором і його дружиною відвезли у штаб бойовиків, що базується в будівлі неподалік від Дружківської міської ради», — повідомив церковнослужитель. Пастора з дружиною утримували в полоні в різних камерах, звинувачуючи у співпраці з американцями та в допомозі переселенцям Донбасу, яку надавала їх церква. Після майже тижня полону служителів церкви було звільнено.

3 липня терористи «ДНР» в Донецьку захопили в полон греко-католицького священника Тихона (Сергія) Кульбаку. Перед цим йому неодноразово погрожували, зокрема, написами з фашистською символікою пошкодили його автомобіль. Лише 14 липня Кульбаку звільнили з полону бойовиків, але з погіршеним здоров'ям.

8 липня терористи викрали в Донецьку священника УПЦ (КП) протоієрея Юрія Іванова.

«Раніше сепаратисти приїжджали до цього священника і вимагали, щоб він від свого імені викликав до себе додому, під приводом термінової необхідності, архієпископа Донецького УПЦ КП Сергія (Горобцова). Очевидно, з метою подальшого викрадення», — повідомив архієпископ УПЦ (КП) Євстратій (Зоря). Після трьох тижнів полону, 30 липня, священника звільнили і перевезли до безпечного місця.

9 липня озброєні бойовики «ДНР» захопили Донецький християнський університет (далі — ДХУ), його корпуси та гуртожитки і зачитали наказ, у якому йшлося, що у зв'язку з військовим становищем ДХУ переходить у розпорядження військових підрозділів «ДНР» разом з усім май-

ном, технікою тощо, а тим, хто не підкориться, загрожує військово-польовий суд. Про це повідомив экс-ректор ДХУ Михайло Черенков. Він додав, що мешканців гуртожитків і співробітників університету вигнали, а наступного дня дозволили вивезти комп'ютери, документи та особисті речі. Тепер там розміщується база військ «ДНР» спеціального призначення «Оплот».

Загальна атмосфера в Донецьку змінилася після того, як Ігор Гіркін, колишній офіцер розвідки РФ, котрий протизаконно командував сформованими силами у Слов'янську, в липні 2014 року втік у Донецьк і став «міністром оборони». Низка аналітиків зауважили, що зі встановленням нового режиму в Донецьку стало зрозуміло, що будь-яка людина, яка не визнає православ'я Московського патріархату, вважатиметься ворогом. Багато пасторів також погоджуються, що до прибуття Гіркіна вони могли знайти певний компроміс із місцевими бойовиками, адже знали багатьох особисто.

15 липня викрали римо-католицького священника о. Віктора Вонсовича, настоятеля парафії Пресвятого Серця Ісуса Христа в Горлівці на Донеччині, донецького декана РКЦ, який також був учасником молитовного марафону. Бойовики затримали його на одному з блокпостів поблизу Горлівки. Його утримували в захопленій будівлі СБУ; звільнили з полону лише 25 липня. Бойовики попередили священника, що якщо він повернеться в Горлівку, то його розстріляють. «Тепер уже полюють на католицьких священників», — заявив єпископ Станіслав Широкорадюк, ординарій Харківсько-Запорізької дієцезії РКЦ. За його словами, відбувалося багато провокацій проти мирного населення, і духовенство робило все, аби рятувати людей.

27—28 липня артилерійським обстрілом було зруйновано молитовний будинок Церкви адвентистів у м. Дебальцевому Донецької області. На сайті Церкви адвентистів повідомлялося, що «прямо навпроти церковної будівлі було місце дислокації ополченців так званої Донецької Народної Республіки. Вони засіли в куцах зі зброєю, поряд знаходилася установка "Град", міномети, почалася стрілянина.

Ополченці застосовували тактику залпової стрільби з одного місця, після чого швидко переміщалися в іншу частину міста і перестрілка тривала» [8].

3 серпня було заарештовано, а 23 серпня звільнено з полону служителя Церкви Христової м. Донецька Євгена Францука, у якому він перебував три тижні. Полонили його за волонтерську діяльність.

8 серпня заарештували пастора служіння у в'язницях і координатора молитовного марафону Олександра Хомченка, а також Валерія Якубенка (ХВЕ) і Роксолану Швайку (УПЦ (КП)) після завершення молитви на площі Конституції в Донецьку. Олександра Хомченка бойовики вивезли в сусіднє м. Макіївку та висунули обвинувачення в організації несанкціонованих зібрань, допомозі українській армії та в залученні людей до секти. Викрадачі дали Олександрові чітко зрозуміти, що «на цій землі має бути лише одна релігія». Він провів в ув'язненні чотири дні та отримав серйозні тілесні ушкодження після жорстокого побиття та катування душінням. Хомченко повідомив: «Вони підвісили мене за гачок й одягнули на голову протигаз. Вони стискали отвір у кінці трубки, блокуючи потік повітря, щоб я не міг дихати. Коли я непритомнів, вони відкривали отвір та покривали його тканиною, змоченою в етанолі. Я робив глибокий вдих, адже був на межі втрати свідомості і відчував вогонь у грудях. Я кашляв та задихався від нестачі свіжого повітря. Тоді вони знову починали мене бити кийками по грудях і спині. Це повторювалося знову й знову». Пастора також виводили для розстрілу — популярного методу катувань серед проросійських бойовиків, за свідченнями багатьох постраждалих.

Після цього бойовики заборонили, під страхом розстрілу, збиратися публічно на молитовний майданчик, на якому молитва проходила вже понад 150 днів. Із цього часу молитовний марафон продовжив свою діяльність у підпіллі. Багато служителів почало займатися волонтерською діяльністю. Після 270 днів поліція «ДНР», за інформацією «свідомих громадян», розігнала тих, хто ще збирався на цю молитву

нелегально. П'ятнадцятьох з організаторів марафону брали в полон у різний час, усіх їх били й катували під час ув'язнення. Найбільше пробув у полоні І. Козловський (700 днів).

13 серпня терористи забрали приміщення центральної церкви «Слово життя» м. Донецька, яка входить до Української християнської євангельської церкви. У такий спосіб бойовики позбавили віруючих можливості проводити богослужіння та соціальну роботу на базі цього приміщення.

15 серпня терористи «ДНР» захопили приміщення монастиря Усіх святих українського народу Згромадження сестер служebниць Непорочної Діви Марії УГКЦ в Донецьку.

Євангельські християни-баптисти (далі — ЄХБ) узагальнили факти захоплення їхніх молитовних будинків проросійськими бойовиками в Луганській та Донецькій областях. Зокрема, на 23 вересня 2014 року було захоплено та пошкоджено десять храмів і молитовних будинків ЄХБ. Як зазначають у Всеукраїнському союзі церков ЄХБ, проросійські сепаратисти, узявши під свій контроль низку міст на сході України, відразу почали цікавитися діяльністю їхньої Церкви — перевіряли, чи не співпрацюють християни-баптисти з офіційною українською владою та чи не переховують вони бійців «Правого сектору». Аналогічно перевіряли і громади Біблійної церкви України.

Бойовики, без жодних підстав, захопили також майно церков ЄХБ: будівлю церкви ЄХБ «Віфанія» в Донецьку, будівлю церковної громади Братства незалежних церков і місій ЄХБ у Донецьку тощо.

27 вересня в м. Горлівці Донецької області в молитовний будинок Церкви адвентистів сьомого дня, де в цей час проводили обряд Причастя, увірвалися бойовики «ДНР», озброєні автоматами. Вони перервали богослужіння і змусили прихожан розійтися. Пастору Сергію Литовченку наказали закрити приміщення церкви, змусили сісти в одну з машин бойовиків і відвезли його в невідомому напрямку. Після 20 днів утримання в полоні терористів «ДНР», 16 жовтня, пастора відпустили на волю.

12 листопада озброєні терористи захопили молитовний будинок церкви ХВЄ «Христа Спасителя» м. Донецька (пастор Олександр Зайцев), яка входить до Союзу вільних церков ХВЄ України, і заборонили проводити богослужіння.

Віруючі різних конфесій не тільки спільно молилися в цей період, а й активно допомагали один одному у волонтерській діяльності та душпасторській роботі. Так, єдиний греко-католицький священник, який залишився в Донецьку, о. Михайло Заверчук, настоятель храму Святого Миколая Чудотворця УГКЦ, опікувався також і римо-католиками, що залишилися в місті.

Під загрозою для свого життя та здоров'я опинилися майже всі релігійні громади й активні віруючі різних конфесій. За інформацією УПЦ

(КП), окуповану територію в цей період покинули майже всі священники на чолі з архієпископом Донецьким і Маріупольським Сергієм. З регіону виїхали всі священники та більшість віруючих римо-католицької церкви, майже всі авторитетні служителі церков ХВЄ та інших конфесій, хрещених Духом Святим тощо.

Отже, на початку російської агресії більшість релігійних організацій найбільших конфесій регіону активно виступили як патріоти на підтримку конституційної єдності України. Утім, саме вони зазнали переслідувань, утисків, арештів, лишилися майна, а найбільш активні віруючі вимушені були покинути окуповані території. Тільки УПЦ (МП), із цілком зрозумілих причин, зайняла нейтральну позицію і стала панівною конфесією на теренах «ДНР».

Джерела та література

1. Донецкие религиозные организации выступили против раскола Украины. URL : <http://baznica.info/article/doneckie-religioznye-organizacii-vystupili-protiv-/>.
2. Заява Ради церков і релігійних організацій Донецької області у зв'язку з подіями біля Донецької синагоги. URL : <http://catholicnews.org.ua/zayava-radi-cerkov-i-religiynih-organizaciy-doneckoyi-oblasti-u-zvyazku-z-podiyami-bilya-doneckoyi>.
3. Заявление Совета церквей и религиозных организаций Донецкой области связи с нападением на молитвенную палатку 30 апреля 2014 г. URL : <http://rcirodo.com>.
4. Прес-конференція представників Ради церков і релігійних організацій Донецької області (РЦіРОДо). Звернення до народу України. URL : <http://www.youtube.com/watch?v=eazmETbQ3o&feature=share>.

5. Прес-конференція Ради церков і релігійних організацій. 14.03.2014. URL : http://crsr.org.ua/news/10-news/230-2014_03_14_press.html.

6. Терористи ДНР викрадають, катують та погрожують віруючим на Донбасі. URL : http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1430%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk#.U4gHfGAoh64.facebook.

7. У центрі Донецька 90 днів поспіль люди моляться за мир і єдність України. URL : http://risu.org.ua/ua/index/all_news/state/national_religious_question/56640/.

8. Хронологія терору: бойовики «ДНР» і «ЛНР» переслідують християн Донбасу. URL : http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1456%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk.

References

1. *Donetskie religioznye organizatsii vystupili protiv raskola Ukrainy* [Donetsk Religious Organizations Disputes Ukraine's Split] (electronic resource). Available at: <http://baznica.info/article/doneckie-religioznye-organizacii-vystupili-protiv-/>
2. *Zayava Rady tserkov i relihiynykh orhanizatsiy Donetskoj oblasti u zvyazku z podiyamy bilya Donetskoj synahohy* [A Statement of the Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region in Connection with Incidents by the Donetsk Synagogue] (electronic resource). Available at: [http://catholicnews.org.ua/zayava-radi-cerkov-i-religiynih-](http://catholicnews.org.ua/zayava-radi-cerkov-i-religiynih-organizaciy-doneckoyi-oblasti-u-zvyazku-z-podiyami-bilya-doneckoyi)

- organizaciy-doneckoyi-oblasti-u-zvyazku-z-podiyami-bilya-doneckoyi.

3. *Zayavlenie Soveta tserkvey i religioznych organizatsiy Donetskoj oblasti v svyazi s napadeniem na molitvennyuyu palatku 30 apreliya 2014 g.* [A Statement of the Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region in Connection with an Attack on a Prayer Tent on April 30, 2014] (electronic resource). Available at: <http://rcirodo.com>.

4. *Pres-konferentsiya predstavnykiv Rady tserkov i relihiynykh orhanizatsiy Donetskoj oblasti (RTsiRODo)* [A Press-Conference of the Council of

Churches and Religious Organizations of Donetsk Region (CCRODo) (electronic resource). Available at: <http://www.youtube.com/watch?v=eazmETbQ3o&feature=share>.

5. *Pres-konferentsiya predstavnykiv Rady tserkov i relihiynykh. 14.03.2014* [A Press-Conference of the Council of Churches and Religious Organizations. 14.03.2014] (electronic resource). Available at: http://csr.org.ua/news/10-news/230-2014_03_14_press.html.

6. *Terorysty DNR vykradayut, katuyut ta pohrozhuyut viruyuchym na Donbasi* [DPR's Terrorists Kidnap, Torture, and Threaten Donbas Believers] (electronic resource). Available at: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article

&id=1430%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk#.U4gHfGAoh64.facebook.

7. *U tseli Donetska 90 dnyv pospil liudy moliatsia za myr i yednist Ukrayiny* [People are Praying for Peace and Unity for 90 Days Running in Downtown Donetsk] (electronic resource). Available at: http://risu.org.ua/ua/index/all_news/state_national_religious_question/56640/.

8. *Khronolohiya teroru: boyovyky «DNR» i «LNR» peresliduyut khrystyyan Donbasu* [Terror Chronology: DPR and LPR Militants Persecute Donbas Christians] (electronic resource). Available at: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1456%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk.

Summary

The Crimea occupation by the Russian army in March, 2014 and the proclamation of the quasistates — *DNR* and *LNR* — have created the extremely difficult conditions for the existence and activity of the prevailing majority of religious organizations of various denominations.

At the beginning of 2014 there have been 1797 registered religious organizations in Donetsk region. The Christian communities have formed at that time 91.5 % from the whole religious system of the region. Religious organizations of Ukrainian Orthodox Church (of Moscow Patriarchate) have been 42.4 % from the total number of the registered religious organizations.

The Russian media have advanced the separatism idea in the region before the beginning of the conflict escalation. They have appealed to the myths about the inhibitions of the Russian language, culture and the Orthodoxy of Moscow Patriarchate. The conflict beginning itself is connected directly with the ideological and military interference of the Russian Federation.

In February 13, 2014 the representatives of various creeds (except MP) have announced the creation of the CCRODR (Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region). According to its resolution the Interconfessional Prayerful Marathon for Unity, Peace and Harmony in Ukraine *Pray for Ukraine* has started from March 4, 2014. The Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region together with the Centre of Religion Studies and International Spiritual Relations have become one of the founders of the Committee of the Donbas Patriotic Forces and signed the joint Manifest. The situation in the region has become worse roughly from May: the activists disposed to Russia have committed a chain of the attacks on the Catholics, the believers of the Protestant churches. The purposeful stealings of the parsons and the priests, their cruel examinations and torture, mass seizure of the temples and prayerful houses, their destruction, etc. have become a norm on the occupied territories of Donetsk region. The chronicle of the religious oppressions in the region is presented in the article.

All pastors and the majority of the believers of the Roman-Catholic Church, almost all authoritative attendants of the churches of the Christians of the Gospel Faith and other creeds, christened by the Holy Spirit, etc., have been forced to leave.

Thus, at the beginning of the Russian aggression the majority of the religious organizations of the largest creeds in the region have been the active patriots, supporting the constitutional unity of Ukraine. Just they have suffered the persecutions, oppressions, arrests, they have been deprived of the property. The most active believers have been forced to leave the occupied terrains. Only the Ukrainian Orthodox Church (of Moscow Patriarchate), according to quite clear reasons, have taken the neutral position and become the predominant confession on the *DNR* territory.

Keywords: Military conflict in Donetsk region, violations of religion freedom, stealing of pastors and priests, seizure of churches and prayer houses, crimes against humanity, CCRODR (Council of Churches and Religious Organizations of Donetsk Region), Interconfessional prayerful marathon, prayers for peace and unity.